

KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

Aluehallituksen lausunto tilintarkastuskertomuksen muistutukseen

Aluehallitus 12.5.2026

Aluehallituksen lausunto tilintarkastuskertomuksen muistutukseen

Keski-Suomen hyvinvointialueen vastuunalainen tilintarkastaja JHT, KHT Mari Säynätjoki on tarkastanut vuoden 2025 tilinpäätöksen ja antanut 23.4.2026 päivätyn ja allekirjoitetun tilintarkastuskertomuksen hyvinvointialueen hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksesta tilikaudelta 1.1. – 31.12.2025.

Tilintarkastuskertomus sisältää muistutuksen: *”Muistutuksena esitämme, että tilivuoden 2026 talousarvio ei ole hyvinvointialuelain 115 §:n mukaisesti tasapainossa, kun otetaan huomioon tilivuosina 2023-2025 kertynyt alijäämä. Arviointiryhmän työskentelyssä on esitetty vuoden 2030 loppuun asti pidennetty alijäämän kattamisaika. Muistutuksesta huolimatta esitämme vastuuvapauden myöntämistä aluehallitukselle ja hyvinvointialuejohtajalle, koska kertyneen alijäämän kattamisaikaa on jäljellä vuoden 2026 loppuun saakka.”*

Tarkastuslautakunta on 23.4.2026 pidetyssä kokouksessa päättänyt pyytää aluehallituksen lausunnon tilintarkastuskertomuksessa esitetyn muistutuksen johdosta.

Tarkastuslautakunta pyytää lausunnon aluehallitukselta:

1. hyvinvointialueen tuloksen, rahoituksen ja toiminnan sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa hyvinvointialuelain ja hallintosäännön säännösten ja määräysten mukaisesta johtamisesta ja vastaamisesta,
2. toimenpiteistä hyvinvointialueen lakisääteisen alijäämän kattamisen osalta,
3. muut asiat, jotka haluatte nostaa esiin tilintarkastuskertomuksen muistutuksen takia.

1) Hyvinvointialueen tuloksen, rahoituksen ja toiminnan sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa hyvinvointialuelain ja hallintosäännön säännösten ja määräysten mukaisesta johtamisesta ja vastaamisesta

Hyvinvointialuejohtajan vastineessa on selostettu miten hyvinvointialueen toimintaa ja taloutta johdetaan ja miten siitä raportoidaan aluehallitukselle ja -valtuustolle.

Lisäksi vastineessa on selostettu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan johtaminen ja vastuut.

Keski-Suomen hyvinvointialue osallistui keväällä 2025 muutostukikeskusteluihin eri ministeriöiden kanssa. Muutostukiprojektin loppuraportin mukaisia suosituksia toimeenpantiin vuonna 2025.

Valtiovarainministeriön kesäkuussa 2025 käynnistämän arviointimenettelyn edetessä arviointiryhmän antamat toimenpide-ehdotukset ja suositukset on käsitelty päätöksenteossa ja toimenpide-ehdotusten toimeenpano on käynnistetty.

2) Toimenpiteet hyvinvointialueen lakisääteisen alijäämän kattamisen osalta

Keski-Suomen hyvinvointialueen kertyneet alijäämät vuoden 2025 lopussa olivat yhteensä 308 miljoonaa euroa. Hyvinvointialueiden tulee kattaa kertyneet alijäämät samalla tarveperusteisella yleiskatteisella valtion rahoituksella, jolla hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla oleva toiminta rahoitetaan.

Keski-Suomen hyvinvointialueella on laadittu talouden tasapainottamisohjelma, jonka toteutus alkoi vuonna 2024. Vuoden 2024 talousarvioon sisältyi yhteensä 48 miljoonan euron toimenpidekokonaisuus tuottavuusohjelman toimenpiteistä ja muista talouden tasapainottamistoimenpiteistä. Sopeuttamistoimenpiteille suunnitellusta 48 miljoonan euron talousvaikutuksesta toteutui 68 %, 32 miljoonaa euroa vuonna 2024. Talouden sopeuttamistoimenpiteiden toteutusta jatkettiin vuonna 2025. Vuoden 2025 talousarvioon sisältyi yhteensä 50,3 miljoonan euron toimenpidekokonaisuus talouden tasapainottamistoimenpiteistä. Sopeuttamistoimenpiteiden toteuma oli yhteensä 49,7 miljoonaa euroa, 99 % tavoitteesta. Talousarvioon sisältyneiden toimenpiteiden lisäksi toteutettiin noin 9 miljoonan euron lisästästöjä. Kokonaisuudessaan sopeutustoimilla saavutettiin yli 60 miljoonan euron vaikutukset vuonna 2025.

Talouden sopeuttamistoimenpiteiden toteutusta jatketaan vuonna 2026. Talouden tasapainottamissuunnitelmaa tarkennettiin osana talousarvion 2026 ja taloussuunnitelman 2027-2030 laatimista. 9.12.2025 aluevaltuuston hyväksymä talousarvio vuodelle 2026 sisältää 58 miljoonan euron talouden sopeuttamistoimenpiteet.

Hyvinvointialueita koskevan lain 115 §:n mukaan aluevaltuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio sekä suunnitelmakaudeksi taloussuunnitelma. Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se tasapainossa viimeistään

toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden jälkeen. Tasapainossa on huomioitava taseeseen kertynyt alijäämä.

Hyvinvointialueen toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio ja -suunnitelma sitovat toimielimiä ja henkilöstöä ja ovat samalla näiden ohjauksen ja valvonnan välineitä. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää aluevaltuusto. Talousarvion valmistelusta vastaa aluehallitus.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat hyvinvointialueen strategiaa ja edellytykset hyvinvointialueen tehtävien hoitamiseen turvataan. Hyvinvointialueita koskevan lain mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Rahoitustarvetta ei saa kattaa pitkäaikaisella lainalla.

Hyvinvointialueita velvoittavat myös hyvinvointialuelain, järjestämislain ja muun erityislainsäädännön velvoitteet palvelujen järjestämisestä, sisällöstä ja aikarajoista. Hyvinvointialueiden rahoituksen ja velvoitteiden välinen yhtälö ei ole lyhyellä aikavälillä yhteensovitettavissa. Kaikkia hyvinvointialuetta koskevia velvoitteita ei pystytä realistisesti täyttämään yhtä aikaa.

Hyvinvointialueen talousarvion ja taloussuunnitelman laadinnan osalta vaihtoehtoja arvioitiin seuraavasti:

- 1) Jos taloussuunnitelma laaditaan siten, että se on realistinen ja toteutettavissa ja suunnitelmassa on huomioitu määrärahat hyvinvointialueen tehtäville, ei tilivuosina 2023–2025 kertynyt alijäämä tule sopeuttamistoimenpiteistä huolimatta katettua vuonna 2026
- 2) Jos taloussuunnitelma laaditaan hyvinvointialuelain 115 §:n mukaisesti siten, että kertyneet alijäämät katetaan vuoden 2026 loppuun mennessä, ei suunnitelmaan voida sisällyttää tämänhetkisen lainsäädännön mukaisen toiminnan ja tavoitteiden edellyttämiä määrärahoja eikä suunnitelman noudattaminen ole mahdollista. Jos kaikki hyvinvointialueet sopeuttavat talousarvionsa / toimintakulunsa niin, että alijäämät on katettu vuoden 2026 loppuun mennessä, se johtanee merkittävään toimintakulujen alibudjetointiin. Tämä tarkoittaa myös sitä, että valtion tietopohja hyvinvointialueiden talouden tosiasiallisesta tilanteesta ei ole realistinen ja johtaa myös merkittävään riskiin valtion talouden toteutumisessa.
- 3) Jos taloussuunnitelmaan sisältyviä tehtäviä ja tavoitteita karsitaan niin, että talouden yhtälö toteutuu lainsäädännön mukaisesti, ei palvelujen järjestämistä koskevia velvoitteita pystytä täyttämään.

Näiden vaihtoehtojen arvioinnin pohjalta talousarvio laadittiin siten, että lainsäädännön velvoitteista on huomioitu ensisijaisesti palvelujen järjestämistä koskevat velvoitteet.

Keski-Suomen hyvinvointialueen talousarvio ja toiminta- ja taloussuunnitelma on laadittu ajalle 2026–2030. Vuoden 2026 talousarvio on suunniteltu siten, että alijäämän kertyminen pysähtyy ja uutta alijäämää ei synny. Taloussuunnitelman mukaisesti kertyneet alijäämät katetaan vuoden 2030 loppuun mennessä. Taloussuunnitelmakauden aikana toimintakuluja sopeutetaan rahoitusta vastaavaksi siten, että jokainen suunnitelmavuosi sisältää sekä jo toteutettujen toimenpiteiden säästöt, joiden lisäksi jokaiselle talousarviovuodelle suunnitellaan uusia toimenpiteitä. Talouden kääntäminen ensin tasapainoiseksi ja sen jälkeen ylijäämäiseksi tapahtuu suunnitelmakauden aikana, mutta siitä huolimatta kertyneitä kumulatiivisia alijäämiä ei saada katettua lainsäädännön edellyttämässä aikataulussa vuoden 2026 loppuun mennessä. Taloussuunnitelman tueksi on laadittu pitkän aikavälin sopeuttamissuunnitelma / toimenpideohjelma.

Valtiovarainministeriö on julkaissut päivitetyn hyvinvointialueiden rahoituksen painelaskelman 30.4.2026. Talouden tasapainottamisohjelmaa päivitetään parhaillaan vastaamaan painelaskelman arviota rahoituksen kehityksestä. Päivityksessä huomioidaan myös tilinpäätöksen 2025 mukainen kertynyt alijäämä, joka on pienempi kuin taloussuunnitelma valmisteltaessa arvioitiin sekä muut tarvittavat päivitykset kuten arviointiryhmän antamien toimenpide-ehdotusten vaikutus toimenpideohjelmaan.

Talouden tasapainottamisen toimenpideohjelma liitetään myös osaksi käynnissä olevan arviointimenettelyn loppuraporttia. Arviointimenettelyn yhteydessä laadittava talouden tasapainottamissuunnitelma muodostaa aikataulun hyvinvointialueen kertyneiden alijäämien kattamiselle voimassa olevasta lainsäädännöstä poiketen.

Toimenpideohjelmaa ja arviointiryhmän loppuraporttia vastaava päivitys vuosien 2027-2030 taloussuunnitelmaan esitetään hyväksyttäväksi osana kevään 2026 talousarviomuutoksia, jotka käsitellään aluehallituksessa 26.5.2026 ja aluevaltuustossa 9.6.2026, samassa aikataulussa arviointiryhmän loppuraportin kanssa.

3) Muut asiat

Keski-Suomen hyvinvointialue on tehnyt valtiovarainministeriölle oikaisuvaatimukset vuosien 2023-2026 valtion rahoituksesta. Hyvinvointialueiden valtion rahoitus perustuu merkittäviltä osin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvekertoimiin, jotka indikoivat kunkin alueen sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetta. Palvelutarvekertoimien laskennan pohjana käytetään sosiaali- ja terveydenhuollon hoitotapahtumiin liitettyjä diagnoositietoja. Rahoituksen määrittelyssä käytettävän tietopohjan laadussa on tunnistettu merkittäviä ongelmia, jotka on todettu mm. tuoreessa 19.3.2026 julkaistussa selvityshenkilöiden raportissa diagnoositietojen kirjaamisesta ja keräämisestä osana julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen tietopohjaa. Hyvinvointialue on useammassa eri yhteydessä esittänyt ministeriöille, että tietopohjassa todettujen laajojen ja systemaattisen laatuutteiden vuoksi hyvinvointialueiden rahoituksen aluekohtainen määräytyminen tarkistetaan takautuvasti vuoden 2023 rahoituksesta alkaen.

Valtioneuvoston oikeuskansleri on 23.4.2025 antanut lausunnon liittyen hyvinvointialueiden talousnormiston ja järjestämisvastuuta määrittävän lainsäädännön väliseen ristiriitaan. Lausunnossaan oikeuskansleri toteaa mm., että valtion on lainsäätäjänä hyvinvointialueiden rahoituslain säännöksiin huolehdittava perusoikeuksien rahoitusperiaatteesta eli siitä, että hyvinvointialueilla on yleisesti rahoituksensa puolesta riittävät edellytykset huolehtia järjestämisvastuulleen kuuluvista tehtävistä. Hyvinvointialueiden järjestämisvastuuta ja rahoitusta koskevan lainsäädännön mukaisen rahoitusperiaatteen toteutuminen edellyttää, että ministeriöt seuraavat riittävän ajantasaisesti hyvinvointialueiden tilannetta ja ryhtyvät tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin. Perustuslakivaliokunnan lausuntojen mukaisesti rahoitusperiaatteen toteutuminen täytyy turvata säädösperusteisesti. Oikeuskansleri toteaa myös, että osana rahoitusperiaatteen toteuttamisen mahdollisimman toimivien lainsäädännöllisten puitteiden harkintaa varsinkin, jos rahoituksen riittävyteen liittyy systeemisiä ongelmia, voidaan harkita myös hyvinvointialueen alijäämän kattamista koskevan hyvinvointialuelain 115 §:n sisältöä ja määräaikoja.

Oikeuskansleri toteaa lausunnossaan myös, että lainsäädännön perusteella on selvää, että hyvinvointialueiden rahoituslain 11§:n mukainen lisärahoitus on tarkoitettu ensisijaiseksi menettelyksi tilanteessa, jossa rahoituksen taso vaarantaa palveluiden järjestämisen perusoikeuksien toteuttamisen turvaavalla tavalla. Hyvinvointialueella on rahoituslakiehdotuksen 11 §:n mukaan oikeus saada valtiolta rahoitusta se määrä, joka on tarpeen mainittujen sosiaali- ja terveystalouden palvelujen ja pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi ottaen huomioon hyvinvointialueen edellytykset järjestää muut lakisäätöiset tehtävät.

Keski-Suomen hyvinvointialue haki valtiovarainministeriöltä rahoituslain 11 §:n mukaista lisärahoitusta vuodelle 2025. Valtioneuvosto hylkäsi lisärahoitushakemuksen 26.3.2026 tekemällään päätöksellä. Aluehallitus päätti oikaisuvaatimuksen tekemisestä valtioneuvoston päätökseen kokouksessaan 28.4.2026.